

NOTATKA / NOTE

***Pamphilius aucupariae* VIKBERG, 1971 i *Arge expansa* (KLUG, 1834)
– dwa nowe gatunki rośliniarek w faunie Polski
(Hymenoptera, Symphyta: Pamphiliidae, Argidae)**

Pamphilius aucupariae VIKBERG, 1971 and *Arge expansa* (KLUG, 1834) – two new species of sawflies in the Polish fauna (Hymenoptera, Symphyta: Pamphiliidae, Argidae)

Jerzy BOROWSKI¹, Adam BYK², Samuel WRÓBEL³

^{1,2} Katedra Ochrony Lasu, Instytut Nauk Leśnych, SGGW w Warszawie, ul. Nowoursynowska 159/34, 02-776 Warszawa;
¹jerzy_borowski@sggw.edu.pl, ²adam_byk@sggw.edu.pl

³ Sekcja Entomologiczna, Koło Naukowe Leśników, Wydział Leśny, SGGW w Warszawie,
ul. Nowoursynowska 159/34, 02-776 Warszawa; s221761@sggw.edu.pl

ABSTRACT. The paper presents information on the occurrence of two species of sawflies, *Pamphilius aucupariae* VIKBERG, 1971 and *Arge expansa* (KLUG, 1834), new for the Polish fauna. These boreo-montaneous species were collected in the Babia Góra National Park of the Western Beskids Mts. (S. Poland).

KEY WORDS: leaf-rolling sawfly, fusehorn sawfly, faunistic data, Babia Góra National Park, Western Beskids Mts.

Rodzina Pamphiliidae w Polsce jest reprezentowana przez 39 gatunków, z których 21 należy do rodzaju *Pamphilius* LATERILLE, 1802 (SKIBIŃSKA i CHUDZICKA 2004, BOROWSKI i WANAT 2024). Część gatunków jest bardzo rzadko odławiana, a efektem tego jest zarówno słaba znajomość ich

bionomii jak i rozmieszczenia geograficznego. Jednym z takich gatunków jest *Pamphilius aucupariae* VIKBERG, 1971 (Ryc. 1). Gatunek został opisany stosunkowo niedawno, z Finlandii i przez wiele lat znany był wyłącznie z obszaru tego państwa. W 2005 roku opublikowano stanowisko w Jakucji (Rosja),

1.

2.

Ryc. 1-2. Samice: 1 – *Pamphilius aucupariae* VIKBERG, 1971; 2 – *Arge expansa* (KLUG, 1834), odłowione na Babiej Górze, widok z góry.

Figs 1-2. Females: 1 – *Pamphilius aucupariae* VIKBERG, 1971; 2 – *Arge expansa* (KLUG, 1834), collected in Babia Góra Mt., dorsal view.

gdzie odłowiono jednego samca (SHINOHARA i VASILENKO 2005). W opracowaniu niesnujowatych rosyjskiego Dalekiego Wschodu i Korei (SHINOHARA i in. 2022) autorzy wymieniają *P. aucupariae* jako nowy dla Korei Południowej, na podstawie ponad 200 odłowionych okazów. Do chwili obecnej, *P. aucupariae* w Europie znany jest wyłącznie z Finlandii. Nowe stanowisko tego gatunku zostało odkryte w Polsce, w Beskidzie Zachodnim:

– Babiogórski Park Narodowy, CV99 Babia Góra (49°35'10"N 19°32'50"E), 1115 m. n.p.m., 2 VII 2024, 1♀, na roślinach runa leśnego, w czerpak, leg. S. WRÓBEL, det. J. BOROWSKI.

Stanowisko przedstawione powyżej jest niewątpliwie stanowiskiem reliktowym okresu glacialnego, oddalonym od dotychczasowego, jedyne miejsce występowania w Europie, o około 1200 km w kierunku południowo-zachodnim. Jednocześnie wskazuje ono na borealno-górski charakter rozmieszczenia gatunku.

Z rodziny Argidae odnotowano w Polsce występowanie 21 gatunków (SKIBIŃSKA i CHUDZICKA 2004). Aż 16 z nich należy do rodzaju *Arge* SCHRANK, 1802, w którym zaznacza się wyraźny podział na gatunki z pomarańczowo-żółtym odwłokiem i jednolicie ciemno, zwykle metalicznie niebiesko, zabarwione. Niemal wszystkie gatunki z rodzaju *Arge* biologicznie związane są z drzewami i krzewami liściastymi. Pośród metalicznie, niebiesko zabarwionych przedstawicieli rodzaju, znajduje się *Arge expansa* (KLUG, 1834) – rzadko notowany gatunek borealno-górski, którego larwy rozwijają się na brzożach (*Betula* spp.) (Ryc. 2). Występuje on od Irlandii i Wielkiej Brytanii, poprzez kraje skandynawskie oraz syberyjską część Rosji dociera do Mongolii i Chin. W Europie środkowej i południowej odławiany bywa w strefach alpejskich i subalpejskich Czech, Niemiec, Austrii i Włoch. Obecność gatunku odnotowano także w Belgii i na Łotwie (LACOURT 2020, MACEK i in. 2020).

W ostatniej dekadzie czerwca 2024 r. jedną samicę *A. expansa* odłowiono na Babiej Górze:

– Babiogórski Park Narodowy, CV99 Babia Góra (49°35'26"N 19°33'33"E), 1065 m. n.p.m., 30 VI 2024, 1♀, na roślinach runa leśnego, w czerpak, leg. A. BYK, det. J. BOROWSKI.

Przedstawione powyżej rośliniarki są dość charakterystyczne pod względem cech morfologicznych i bez trudu można je oznaczyć przy pomocy kluczy zawartych w ostatnio wydanych, książkowych pozycjach o rośliniarkach Europy (LACOURT 2020, MACEK i in. 2020).

PIŚMIENNICTWO

- BOROWSKI J., WANAT M. 2024. *Pamphilius nigrifemoratus* SHINOHARA et TAEGER, 1990 – nowy gatunek rośliniarki w faunie Polski (Hymenoptera, Symphyta: Pamphiliidae). *Wiadomości Entomologiczne*, **43**: 31-32.
- LACOURT J. 2020. Hymenoptera of Europe 2. Sawflies of Europe. N.A.P. Editions, Verrières-le-Buisson. 876 ss.
- MACEK J., ROLLER L., BENEŠ K., HOLÝ K., HOLUŠA J. 2020. Blanokřídli České a Slovenské republiky II. Širopasí. Academia, Praha. 669 ss.
- SHINOHARA A., VASILENKO S. 2005. Some Pamphiliid Sawflies (Hymenoptera) in the Collection of the Siberian Zoological Museum, Novosibirsk. *Japanese Journal of Systematic Entomology*, **11** (1): 31-37.
- SHINOHARA A., KRAMP K., TAEGER A. 2022. The Pamphiliinae of the Russian Far East and Korea (Hymenoptera, Pamphiliidae). *Zootaxa*, **5167** (1): 1-251.
- SKIBIŃSKA E., CHUDZICKA E. 2004. Pamphiliidae (ss. 275-276, 278). [W:] W. BOGDANOWICZ, E. CHUDZICKA, I. PILIPIUK, E. SKIBIŃSKA (red.): *Fauna Polski. Charakterystyka i wykaz gatunków*. T. I. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa. 509 ss.

Wpłynęło: 29 sierpnia 2024
Zaakceptowano: 14 listopada 2024